

VALTIOVARAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 23/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jäteverolain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 19 päivänä syyskuuta 2014 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi jäteverolain muuttamisesta (HE 126/2014 vp).

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaostossa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Krista Sinisalo, valtiovarainministeriö

- tullilylitarkastaja Kimmo Lietkari, Tullihallitus
- veroasiantuntija, VT Mika Jokinen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- toimitusjohtaja Markku Salo, Jätelaitosyhdistys ry
- veroasiantuntija Jukka Hakola, Suomen Kuntaliitto
- asiantuntija Katja Moliis, Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry.

Kirjallisen lausunnon ovat antaneet:

- ympäristöministeriö
- Ålands landskapsregering / Ahvenanmaan maakunnan hallitus.

Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö ovat ilmoittaneet, ettei niillä ole huomauttamista asiaan.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi jäteverolakeja.

Jäteveron tasoa korotettaisiin 50 eurosta 55 euroon tonnilta jätettä, joka toimitetaan kaatopaikalle. Verotuoton arvioidaan kasvavan vuositasolla noin viisi miljoonaa euroa.

Jäteverolakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan verovelvollisen tulisi antaa jäteveroilmoituksen ohella ilmoitus verokauteen kaatopaikalle toimitetuista jätteistä, jotka ei-

vät ole veronalaisia. Tilastoilmoitus annettaisiin lain toimivuuden seurantaa ja kehittämistä varten. Lisäksi jäteverolakiin tehtäisiin eräitä selvittäviä ja teknisluonteisia muutoksia.

Esitys liittyy valtion vuoden 2015 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta puoltaa esityksen hyväksymistä muuttamattomana.

Veronkorotus

Jäteveron korotusesitys on osa niitä sopeutustoimia, joista on sovittu vuosia 2015—2018 koskevassa julkisen talouden suunnitelmassa ja jotka on vahvistettu pääministeri Alexander Stubbin ohjelmassa. Korotus nostaisi kaatopaikalle toimitettavan, veronalaisen jätteen veron nykyisestä 50 eurosta 55 euroon tonnilta. Verotason arvioidaan olevan vielä sen jälkeenkin kansainvälisesti kestäväällä tasolla, vaikka se on hieman korkeampi kuin Ruotsin 48 euroa tai Viron 25 euroa tonnilta. Suomea selvästi korkeampi verotaso on mm. Hollannissa (108 euroa/tonni) tai Isossa-Britanniassa (98 euroa/tonni).

Korotuksen verotuottovaikutukseksi on arvioitu staattisesti laskettuna 5 milj. euroa vuodessa. Esityksessä on todettu kuitenkin, että tuotto voi jäädä tätä pienemmäksi veron ohjausvaikutuksen ja muun sääntelyn tehokkuuden vuoksi. Kokonaisverotuotto tulee alenemaan joka tapauksessa vuodesta 2016, kun orgaanisten jätteiden kaatopaikkakielto astuu voimaan. Orgaaniset jätteet muodostavat nimittäin valtaosan yhdyskuntajätteestä sekä rakentamisessa ja purkamisessa syntyvästä jätteestä, ja esimerkiksi yhdyskuntajätteet muodostivat yksin lähes 60 prosenttia viime vuoden jäteveropohjasta, noin 56 milj. eurosta.

Valiokunta pitää korotusehdotusta perustelluna. Jätevero on ylipäänsä kannustintyyppinen vero, jonka ensisijaisena tavoitteena on lisätä jätteiden hyötykäyttöä ja vähentää jätteen loppusijoitusta kaatopaikalle. Esitys tehostaa tätä taloudellista ohjausta ja tukee jatkossa erityisesti muiden kuin yhdyskuntajätteiden kierrätystä.

Esityksestä ilmenee lisäksi, että jäteveron ohjausvaikutus on toiminut hyvin. Veronalaisten jätteiden määrä kaatopaikoilla on vähentynyt ja veropohja on pienentynyt parissa vuodessa lähes 30 prosenttia. Tämä merkitsee toisaalta sitä, että verorasitus on keventynyt vastaavasti sa-

maan aikaan. Veronkorotus ei aiheuta siis automaattisesti lisäkustannuksia vaan voi tehostaa resurssien käyttöä, niin kuin on tarkoitus. Korotus on myös tähän nähden perusteltu ja hyväksyttävissä.

Arvioinnissa on syytä ottaa huomioon muutoinkin, että jätevero kohdistuu vain hyödynnettävissä oleviin jätteisiin. Veron ulkopuolelle jäävät siten sellaiset kaatopaikkajätteet, joille ei ole korvaavaa teknistä hyödyntämis- tai käsittelyvaihtoehtoa tai joiden hyödyntämisestä aiheutuva haitta on hyötyä suurempi. Lisäksi mm. jätteiden väliaikainen varastointi ja kaatopaikan rakenteissa hyödynnettävä jäte on verotonta. Myös muu jätteiden käsittely, kuten jätteenpolto, jää lain soveltamisalan ulkopuolelle. Veronalaisten jätteet muodostavat näistä syistä vain murtoosan vuosittain syntyvästä jättemäärästä, vaikka jätevero on kattanut kaikki kaatopaikat nykyisen jäteverolain voimaantulosta vuodesta 2011.

Tilastoilmoitus

Esitykseen sisältyvä uusi tilastoilmoitus on herättänyt valiokunnan asiantuntijakuulemisessa erisuuntaisia huomioita. Sen on katsottu lisäävän tarpeettomasti yritysten hallinnollista työtä, kun samat tiedot voisi saada ympäristöviranomaisilta. Toisaalta on nähty siihen liittyvän tiedon ajantasaisuuden merkitys mm. veropohjan seurannassa. Tilastoilmoitus koskisi jätteitä, jotka toimitetaan kaatopaikalle mutta joista ei ole suoritettava veroa.

Valiokunta pitää ratkaisevana sitä, että tilastoilmoituksella kerättävä tieto kertyy joka tapauksessa ajantasaisesti kaatopaikan pitäjälle. Kysymys on vain tiedon luovuttamisajankohdasta. Ympäristöviranomaisen kerää tiedot vuosittain jälkikäteen muutaman kuukauden viiveellä. Tilastoilmoituksella ne saataisiin verokausittain eli neljästi vuodessa verotuksesta vastaavan Tulin käyttöön. Tämä edesauttaisi lain veropohjan tarkastelua ja jäteveron kehittämistä, niin kuin lain säätämismuutoksessa on tarkoitettu. Seurantatavoite sisältyy myös nykyisen hallituksen ja sitä

edeltäneen pääministeri Kataisen hallituksen hallitusohjelmaan.

Kysymys on siis olemassa olevan tiedon raportoinnista. Lisätyön määrää vähentää lisäksi se, että tiedot voitaisiin antaa sähköisesti Internetin kautta. Hallinnolliset kustannukset jäänevät tähän nähden pieniksi tavoiteltavaan hyötyyn nähden. Valiokunta puoltaa esitystä näistä syistä. Valiokunta korostaa kuitenkin tarvetta kehittää viranomaisten tiedonkeruun ja tietojenvaihdon tasoa, jotta verovelvollisten kerran antamat tiedot olisivat joustavasti kaikkien tarpeellisten viranomaistahojen käytössä.

Veropohja

Esitys koskee vain verotasoa. Sillä ei siis muuteta veropohjaa eikä siinä ole otettu myöskään kantaa veropohjaa koskeviin kysymyksiin yleisesti.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu kuitenkin esiin huoli siitä, että jäteveropohjaa oltaisiin laajentamassa jatkossa myös muuhun kuin kaatopaikalle toimitettaviin jätteisiin, esimerkiksi jätteen käyttöön energiana. Käsitys perustuu hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa esillä olleisiin ajatuksiin.

Valiokunta toteaa selvyyden vuoksi, ettei tällaista ole tarkoitettu. Kysymys on ollut valtiovarainministeriön mukaan veropohjan laajentamisesta sellaisiin jätteisiin, jotka kaatopaikalle sijoitettuna eivät ole vielä jäteveron alaisia. Valiokunnan mielestä tällainen arviointi kuuluu osana jäteverolain yleistä seurantaa eikä edellytä tässä vaiheessa tätä laajempaa kannanottoa.

Valvonta

Asian käsittelyn yhteydessä on ilmennyt myös, että kaatopaikasta eroteltuja, jätteen väliaikaiseen säilytykseen tarkoitettuja alueita ei valvota riittävästi. Näitä alueita ei pidetä kaatopaikkoina, eikä niille sijoitetuista jätteistä tarvitse suorittaa sen vuoksi myöskään veroa. Verottomuus päättyy kuitenkin määräajan päätyttyä, mutta siihen ei liity erityistä ilmoitusvelvollisuutta siinä tapauksessa, että varastointi jatkuu.

Välivarastoinnin verottomuus perustuu siihen, että jäte on tarkoitus hyödyntää varastointiajan kuluessa. Jos näin ei käy ja varastointia jatketaan yli kolmen vuoden, siitä voi aiheutua kilpailuhäiriöitä alan toimijoiden kesken. Asianmukainen valvonta on sen vuoksi tarpeen.

Valvonta kuuluu ympäristöviranomaisen toimivaltaan. Koska asiaan liittyy kilpailuhäiriöiden lisäksi myös ympäristö- ja verointressi, valiokunta kehottaa valtiovarainministeriötä ja ympäristöministeriötä selvittämään keskenään mahdollisesti tarvittavia lisätoimenpiteitä.

Muut muutosehdotukset

Valiokunnalla ei ole huomautettavaa esitykseen siltä osin kuin siinä on kysymys verotusmenettelyyn liittyvistä, verovelvollisten asemaa parantavista teknisluonteisista muutoksista.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella valtiovarainvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

VaVM 23/2014 vp — HE 126/2014 vp

Helsingissä 11 päivänä marraskuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Kimmo Sasi /kok	Markku Rossi /kesk
jäs.	Pertti Hemmilä /kok	Matti Saarinen /sd
	Jouko Jääskeläinen /kd	Sari Sarkomaa /kok
	Timo Kalli /kesk	Kauko Tuupainen /ps
	Sampsa Kataja /kok	Ville Vähämäki /ps
	Anneli Kiljunen /sd	vjäs. Risto Kalliorinne /vas
	Esko Kiviranta /kesk	Johanna Karimäki /vihr
	Mika Lintilä /kesk	Janne Sankelo /kok
	Mats Nylund /r	Harry Wallin /sd
	Heli Paasio /sd	Juha Väättäinen /ps.
	Kari Rajamäki /sd	

Valiokunnan sihteerinä jaostokäsittelyssä on toiminut

valiokuntaneuvos Maarit Pekkanen.